

Bijenteelt in lattenkasten

Tekst en foto's Bart de Coo

Lattenkasten op de heide

De honingopbrengst uit een lattenkast is nog geen schijntje van wat je met dezelfde hoeveelheid bijen in een gestapelde raampjeskast gehaald had kunnen hebben. Vijf kilo is al heel behoorlijk en tien kilo is prima, net als destijds met de korven dus. Het plezier en de schoonheid van de lattenkast zit hem in de eenvoud en niet in de opbrengst. De lage honingopbrengst zal voor menigeen een onoverkomelijk bezwaar tegen de lattenkast zijn. We beschouwen het uiteraard als een sport om op verschillende ingenieuze manieren alsnog met een aardige oogst voor de dag te komen.

Mijn Amerikaanse voorbeeld Wyatt Mangum bereikt resultaten die ons alleen maar als volstrekt ongeloofwaardig in de oren kunnen klinken. Hij neemt platte, plastic moerroosters – geen ijzeren draadroosters – en maakt ze op maat voor zijn kasten. Hij bevestigt ze op de gewenste plaats, afhankelijk van de omvang van het broednest, met bolletjes propolis en zorgt voor voldoende ruimte achter het rooster, waar enkel en alleen lege latten komen te hangen (Mangum,

2012, p. 66 en verder). Vervolgens oogst hij van achter het rooster spierwitte platen raathoning. Mij lukt het nauwelijks om de bijen door het rooster te laten kruipen, laat staan uitgebouwde raten met honing te laten vullen, laat staan raathoning te laten maken. Volstrekt uitgesloten. Wat zijn dat voor drachten daar in de VS? Ongelooflijk!

Late drachten

De simpelste manier om uit een lattenkast honing te halen is door met deze kasten naar de heide te reizen. Andere late drachten, zoals de springbalsemien of de zeeaster, komen vanzelf eveneens in aanmerking. Soms kan de bebouwde kom tot in oktober nog een rijke nectardracht geven. Late drachten zijn voor een oogst uit de lattenkast ideaal, vanwege de combinatie van een krimpend broednest en dracht, die soms aanzienlijk is. De raten waaruit het broed verdwijnt worden gevuld met honing, die zich in de tweede helft van september eenvoudig laat afnemen en laat persen – over het persen en slingeren van raten kom ik in de volgende aflevering nog uitvoerig te spreken.

Voorjaars- en zomerhoning laten zich veel lastiger winnen, omdat de broednesten dan zó groot zijn dat alle raten, of bijna alle raten, broed hebben, waardoor de imker niet bij de honing kan. Ik zei net dat roosters slecht werken. Als je een rooster verticaal aanbrengt, dan kruipen de bijen er kennelijk niet graag doorheen, althans niet bij de drachten waarover ik beschik. Ik weet desondanks dus dat Wyatt Mangum bepaald geen problemen ervaart en verder ben ik bekend met de eveneens liggende Goltkasten, waarbij evenmin van problemen op dit vlak sprake is.

Moerplank

Een aardig alternatief voor een rooster dat is afgekeken van de Duitse 'Bienenkiste' is een plank in de vorm van de kast, maar waarvan aan de onderzijde een reep is afgezaagd van laat ons zeggen vijf centimeter. De bijen kruipen er dus probleemloos onderdoor. Zo lang er voor de plank voldoende ruimte is voor broed, zal de moeder niet onder de plank door kruipen, al helemaal niet wanneer de dracht massaal is en de raat, al dan niet vers uitgebouwd, onmiddellijk gevuld wordt met honing. Bij zware fruit-, koolzaad- of lindedracht bijvoorbeeld, kan dit systeem een paar mooie platen honing opleveren.

De Britse 'barefoot beekeeper' Phil Chandler, warm pleitbezorger van de lattenkast, beschrijft een 'tweemoeren-systeem' (Chandler, 2015). Hij stelt voor om met een lange kast te werken, waarin je twee volken kwijt kunt, een kast van ongeveer een meter lang en 25 cm diep dus. Begin mei maak je een vlieger: de broedaflegger verhuist naar het andere uiteinde van de kast en krijgt uiteraard een eigen vliegopening. Zodra de zomerdracht begint en de beide volken een leggende moeder hebben, houd je de beide moeren gescheiden met twee roosters, of met de zojuist beschreven 'moerplanken'. De ruimte tussen de roosters zou in een razend tempo gevuld worden met honing. Ik heb dit geprobeerd. Bij mij werd de jonge moeder onmiddellijk

Honingraten in de lattenkast

afgestoken, zodra de bijen vrije toegang tot elkaar hadden. Toch leverde het veel honing op, omdat de kast bomvol bijen zat. Ik had eigenlijk gewoon 'gesepareerd'. In het volgende seizoen probeerde ik het tweemoeren-systeem opnieuw, maar ditmaal vanaf de voorjaarsinspectie met overwinterde volken. De beide volken lieten elkaar dit keer met rust: de beide moeren bleven gewoon in leven en de beide volken ontwikkelden zich in vreedzame co-existentie. Maar ook nu wilden de volken de lege ruimte tussen hen in niet vullen met honing, ondanks de goede dracht. Pardon Phil, maar hier was je toch te optimistisch. Overigens – zijstapje voor de raampjesimkers – lees ook Johan Schotman voor een twee- en zelfs een méermoeren-systeem! (Schotman, 1953)

Afkijken

Als lattenimker vraag je je geregeld af hoe overgrootopa het met zijn korven ook al weer deed. De korven dringen zich geregeld aan de lattenimker op en u zou niet de eerste zijn die de lattenimker beschouwt als een soort moderne korvenboer. Overgrootopa stootte de volken af in september, verenigde twee of zelfs meer(!) van dit soort 'naakte' volken, en liet ze nog eind september, begin oktober met veel suiker een compleet nieuw nest bouwen. Het is een oude, beproefde methode die goed getest en beschreven is (Pohl, 2013, p. 57). Het heeft er zelfs enige schijn van dat dit een goede ingreep is tegen de varroamijten, omdat u het laatste broed vernietigt, waarin relatief veel mijten zitten.

Handel als volgt. Neem twee lattenkasten die naast elkaar staan en die oude raten hebben. Zoek de beide moeren op. Beslis welke moeder u wilt overhouden en bewaar haar zo lang in een klem in uw borstzak. Neem de beide volken en zet ze weg, achter de bok bijvoorbeeld. Zet halverwege op de plaats waar de beide volken gestaan hebben een lege kast, zonder latten. Sla nu alle bijen van de beide volken af in de lege kast: eerst een raat van de ene kast, dan van de andere, enzovoort. Als u hele mooie, verse, broedloze werksteraat tegenkomt, dan mag die mee met het nieuwe vormen volk. Laat de naakte volken zo tien minuten hulpeloos in de bak liggen. Laat de moeder uit de klem tussen de bijen lopen: ze wordt probleemloos geaccepteerd. U kunt de bijen zekerheidshalve royaal besprenkelen met suikerwater. Dek de kast vervolgens af met lege latten. 's Avonds meteen beginnen met voeren. Begin met kleine beetjes, omdat de bijen het nog nergens kwijt kunnen. Voer het tempo heel langzaam op. Verspreid het inwinteren over een week of drie, tot half oktober. ●

Literatuur

- Chandler, P. *Balanced Beekeeping II: Managing the top bar hive*. Londen, Verenigd Koninkrijk. Lulu.com, 2015. 386 pp.
- Mangum, W.A. *Top-bar hive beekeeping: Wisdom & Pleasure Combined*. Bowling Green, Virginia, VS. Stinging Drone Publications, 2012. 410 pp.
- Pohl, F. *Bienenkiste, Korb und Einfachbeuten*. Stuttgart, Duitsland. Kosmos, 2013. 128 pp.
- Schotman, J.W. *Stapelkast-systeem als grondslag voor productieve bijenteelt*. Lochem, Nederl. De Tijdstroom, 1953. 177 pp.